

Sygn. akt III USK 170/21

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania S. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J.

o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19 stycznia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adwokata M. M. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 23 stycznia 2020 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 lipca 2018 r. w ten sposób, że oddalił odwołanie S. C. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J. z dnia 2 stycznia 2018 r., odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury w wyniku ustalenia, że nie udowodnił on wymaganego 25-letniego okresu ubezpieczenia. Organ rentowy nie uwzględnił w tymże stażu okresu po zakończeniu służby wojskowej od 28 lutego 1986 r. do czasu podjęcia przez wnioskodawcę zatrudnienia,

tj. do 24 marca 1986 r., bowiem nie stanowi on ani okresu służby wojskowej ani okresu pracy podlegającego wliczeniu do stażu zatrudnienia.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej wnioskodawca, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego: 1) art. 32 w związku z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w związku z art. 5 k.c., przez błędne ustalenie, że ubezpieczony nie spełnia wszystkich koniecznych przesłanek do uzyskania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach wobec przyjęcia, iż nie posiada on 25 lat pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy dokładna analiza obowiązujących przepisów daje podstawy do ustalenia wobec ubezpieczonego prawa do wcześniejszej emerytury; 2) art. 108 ust. 1 w związku z art. 106 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej z 1967 r. (w brzmieniu obowiązującym w okresie od 25 kwietnia 1972 r. do 9 kwietnia 1974 r.) w związku z art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej, przez niewłaściwą wykładnię i zastosowanie tych przepisów w sprawie przy ocenie stanu faktycznego, który nie odpowiadał ich dyspozycji, co skutkowało niezaliczeniem wnioskodawcy do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu służby wojskowej. Skarżący podniósł nadto zarzut naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c., przez dokonanie błędnej subsumcji polegającej na bezpodstawnym uznaniu, że ubezpieczony nie spełnia wszystkich koniecznych przesłanek do uzyskania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach wobec przyjęcia, że nie posiada on 25 lat pracy w szczególnych warunkach, co wynika z niezaliczenia do stażu pracy okresu po zakończeniu służby wojskowej i zgłoszenia się u pracodawcy, podczas gdy okres ten powinien być uwzględniony jako praca w szczególnych warunkach, ponieważ - jak uznały Sady obydwu instancji - ubezpieczony nie został przyjęty po odbyciu służby wojskowej do kopalni, z której został zwolniony przed pójściem do wojska.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu

w [...], a także zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz swojego pełnomocnika w postępowaniu kasacyjnym kosztów zastępstwa procesowego za pomoc prawną z urzędu, według norm przepisanych.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne: „czy okres zasadniczej służby wojskowej, w czasie której żołnierz wykonywał czynności, które odpowiadały rodzajowo czynnościom zaliczanym do pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przypadający od 28 lutego 1986 r. do 24 marca 1986 r., może zostać zaliczony na podstawie art. 108 ust. 2 związku z art. 107 ust. 1 i 2 ustawy z 1967 r. do okresu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury na warunkach określonych w art. 184 ustawy emerytalnej, w sytuacji, gdy bezpośrednio po zakończeniu odbywania służby wojskowej osoba uprawniona w terminie 30 dni zgłosiła się do właściwego organu zatrudnienia, wykonując pracę w szczególnych warunkach w dniu 25 marca 1986 r. z przyczyn od niego niezależnych.” A nadto skarżący wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wobec rażących naruszeń przez Sąd przepisów prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurystycznej argumentacji, że zachodzi

publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurystyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Powołanie się zaś na przesłankę przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, wymaga od skarżącego zawarcia w motywach wniosku wywodu

prawnego wyjaśniającego, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawienia argumentów na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

W pierwszej kolejności wypada zauważyć, że skarżący łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady

nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Ponadto sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienia prawne zostały już wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wykładnia wskazanych przepisów oraz zasady ich stosowania nie są w niniejszej sprawie konieczne, skoro Sąd Najwyższy dokonał już takiej interpretacji w wyroku z dnia 10 lutego 2012 r., II UK 125/11 (OSNP 2013 nr 1-2, poz. 18), stwierdzając, że przewidziany w art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 ze zm. - w brzmieniu pierwotnym) trzydziestodniowy okres, w którym pracownik miał zgłosić powrót do pracy u pracodawcy zatrudniającego go przed służbą wojskową, nie jest ani okresem służby wojskowej, ani okresem pracy i nie podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2014 r., III UK 11/14, LEX nr 2575414). W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 (OSNP 2014 nr 3, poz. 42) przyjęto, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). W uzasadnieniu Sąd wyjaśnił między innymi,

że w czasie, w którym przypadała poborowa ("przymusowa") służba wojskowa, obowiązywała ustawa z 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony, gwarantująca pracownikowi, po spełnieniu warunków w niej wskazanych (określonych w art. 106 ust. 1), wliczenie okresu służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby, oraz rozporządzenie wykonawcze z 1968 r., według którego pracownikowi, który podjął zatrudnienie (stosownie do zasad określonych w § 1 lub 2), zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w danym zakładzie lub gałęzi pracy oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Tak więc z językowej wykładni tego przepisu, w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że pod rządem ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej i wydanego na jej podstawie (art. 108 ust. 4) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy żołnierzowi zatrudnionemu przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem przed powołaniem do służby wojskowej oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Oznacza to, że w powyższych okolicznościach taki okres służby wojskowej jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (gdy się dodatkowo uwzględni wartości konstytucyjne w ślad za rozważaniami Sądu Najwyższego zawartymi w wyroku z dnia 6 kwietnia 2006 r., III UK 5/06, w którym trafnie wskazano, na wynikający z art. 85 ust. 1 Konstytucji, obowiązek obywatela polskiego obrony ojczyzny, stwierdzając nadto, że z art. 2 i 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, wynika zakaz ustanawiania takich regulacji ustawowych lub dokonywania takiej

wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które dopuszczałyby jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny). Innymi słowy, jeżeli zostały spełnione przez pracownika wskazane wyżej warunki powrotu do poprzedniego zatrudnienia, zostaje zachowana tzw. ciągłość pracy, a okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby.

Skarżący w terminie 30 dni od zwolnienia ze służby podjął zatrudnienie w swoim macierzystym zakładzie pracy. W związku z tym okres od dnia zwolnienia wnioskodawcy ze służby wojskowej do dnia faktycznego podjęcia pracy jest wprawdzie przypadającym przed dniem 15 listopada 1991 r. okresem zatrudnienia, ale nie okresem składkowym w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej – jako że skarżący nie pobierał wtedy wynagrodzenia lub zasiłków z ubezpieczenia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II UK 125/11, OSNP 2013 nr 1-2, poz. 18). W okresie odbywania zasadniczej służby wojskowej, mimo że nie następuje żadna przerwa w stosunku pracy, pracownik nie świadczy faktycznie pracy w zakładzie zatrudniającym go przed powołaniem do niej a podstawowe obowiązki i prawa stron tego stosunku (świadczenie pracy przez pracownika i obowiązek zakładu wypłacania wynagrodzenia) są zawieszone (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 1990 r. w sprawie III PZP 7/90 - OSNC 1991 nr 1, poz. 4). Stan zawieszenia trwa do zgłoszenia przez pracownika powrotu do pracy. Od tego momentu (od zgłoszenia) można przyjąć, że w razie spełnienia się przesłanek z art. 81 k.p., pracownik był gotowy do pracy, za co przysługiwało mu wynagrodzenie z tego przepisu. W wyroku z dnia 14 grudnia 2009 r., I PK 115/09 (LEX nr 577683) Sąd Najwyższy wskazał, że cechami charakterystycznymi gotowości pracownika do wykonywania pracy są: 1) zamiar wykonywania pracy, 2) faktyczna zdolność do świadczenia pracy, 3) uzewnętrznienie gotowości do wykonywania pracy oraz 4) pozostawanie w dyspozycji pracodawcy.

Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z wyżej zaprezentowaną wykładnią powołanych przepisów, trafnie uznając, że cały sporny okres, od momentu zakończenia przez wnioskodawcę czynnej służby wojskowej do chwili jego

faktycznego powrotu do pracy nie mógł być zaliczony do stażu ubezpieczeniowego. Dopiero od momentu zgłoszenia gotowości do pracy, tj. od dnia 25 marca 1986 r. wnioskodawca mógł podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy na mocy art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z wiążącej Sąd Najwyższy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) podstawy faktycznej nie wynika, aby przed dniem 25 marca 1986 r. skarżący zgłosił gotowość do pracy w rozumieniu art. 81 k.p. Ustalenia faktyczne znajdują potwierdzenie w złożonym przez ubezpieczonego wniosku z dnia 19 marca 1986 r. o ponowne przyjęcie do pracy, ale z zaznaczeniem, że powinno to nastąpić od dnia 25 marca 1986 r. (akta osobowe wnioskodawcy), a także zaświadczeniu z dnia 14 stycznia 2003 r., w którym zawarto informację, że podjęcie pracy po odbyciu służby wojskowej nastąpiło 25 marca 1986 r. W tym stanie faktycznym Sąd Apelacyjny uznał, że w dniu 25 marca 1986 r. zakończyła się nieobecność wnioskodawcy w pracy i tego dnia nastąpiła reaktywacja pozostającego w zawieszeniu stosunku pracy (zawieszenie praw i obowiązków stron stosunku pracy wywołane służbą wojskową). Okres od tego dnia należy więc zaliczyć wnioskodawcy do okresów składkowych.

Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia przepisów (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącego w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

W związku z powyższym brak jest również podstaw do przyjęcia oczywistej zasadności skargi.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu skarżącemu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono stosownie do art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1651 ze zm.) w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).